

VERKET

VERKET

Hur tar vi tillvara tillsynes föråldrade resurser och kan vi genom innovativ gestaltning och förvaltning omvandla tekniska anläggningar och industriområden för framtidens behov? Utlysningen VERKET är ett praktiktäna forskningsprojekt i samarbete mellan ArkDes och Ulricehamns kommun.

Många av Sveriges kommuner står inför stora utmaningar när det gäller teknisk infrastruktur och tekniska system. Det handlar om underdimensionerade och utdaterade system som stressas ytterligare av ökad risk för skyfall och översvämningar. Nya anläggningar för exempelvis vatten och avlopp kräver stora kommunala investeringar, samtidigt som de gamla strukturerna behöver tas omhand och ges nya roller i stads- och samhällsutvecklingen. Ofta handlar det om platser som varit stängda för allmänheten men som efter avveckling kan bli del av offentliga stråk och livsmiljöer.

Genom utlysningen **VERKET** vill ArkDes och Ulricehamns kommun skapa tid och utrymme att utforska nya värden i tillsynes förbrukade resurser. Utlysningen syftar till att ge såväl Ulricehamn, som andra kommuner med ökade kapacitetsbehov av reningsverk och andra tekniska anläggningar, verktyg och kunskap för en långsiktigt hållbar planering och förvaltning av befintliga resurser.

I fokus för projektet finns området Fiskebacken och mer specifikt Ulricehamns reningsverk som byggdes 1955. Anläggningen har uppgraderats genom åren men ökande invånarantal och ökade krav på rening gör det ohållbart att fortsätta utveckla anläggningen. Med kommunens planer på ny placering för reningsverk skapas förutsättningar för ändrad användning av det nuvarande reningsverket och området runt det. Fiskebackens direkta närhet till sjön Åsunden har potential att både erbjuda dagvattenhantering och rekreation. Området runt reningsverket som tidigare varit en barriär kan i framtiden istället utgöra en länk mellan stad och sjö.

För att på bästa sätt ta vara på reningsverkets byggda strukturer och närområde behöver utforskande strategier tillämpas för att hitta metoder och modiga gestaltningsförslag. Ett team kommer att få i uppdrag att genom praktiktäna forskning inventera, analysera och ta fram en förvaltningsplan innehållande strategi, metod och gestaltningsförslag. Uppdraget syftar till att visa hur reningsverkets strukturer och närområde kan omhändertas och förvaltas för att bli en resurs när området går från ett stängt verksamhetsområde till allmän plats.

Utlysningen vänder sig till tvärdisciplinära team bestående av minst en person med gestaltningskompetens — arkitekt eller designer.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Bakgrund och syfte

I framtiden behöver utveckling och förvaltning vara två ord som beskriver samma sak. För att skapa omställning behöver vi ta vara på alla resurser vi har, både material, existerande byggnader, erfarenheter och drivkrafter, och omsorgsfullt bygga vidare på det befintliga. Infrastruktur som reningsverk har historiskt fyllt en samhällsviktig funktion ända sedan antiken, men när tekniska lösningar för vatten och avlopp blir omoderna riskerar de byggda strukturerna att reduceras till enbart avfall.

Syftet med utlysningen **VERKET** är att undersöka hur resurserna istället kan tas tillvara på plats. Inom arkitekturen och designen finns verktyg för att tolka, gestalta och bjuda in till utveckling och visa hur nya arbetssätt kan leda till viktiga platser och möten.

Många av Sveriges kommuner står inför stora utmaningar när det gäller teknisk infrastruktur och tekniska system. Det handlar om underdimensionerade och utdaterade system som stressas ytterligare av ökad risk för skyfall och översvämningar. Nya anläggningar för vatten och avlopp kräver stora kommunala investeringar, samtidigt som de gamla strukturerna behöver tas omhand och ges nya roller i stads- och samhällsutvecklingen. Ofta handlar det om platser som varit stängda för allmänheten men som efter avveckling kan bli del av offentliga stråk och livsmiljöer.

Ulricehamns kommun planerar för ett nytt reningsverk som ska tas i drift år 2030. Det nya reningsverket förläggs i stadens norra utkant och ersätter det befintliga verket i det sjönära området Fiskebacken, strax söder om stadskärnan. Vid avvecklingen av verksamheten öppnas området upp för allmänheten och för nya användningar. Tidplanen ger goda förutsättningar för att utforska metoder för en långsiktigt hållbar gestaltning av området.

ArkDes arbetar med praktiktäna forskning i syfte att utveckla och sprida kunskap kring gestaltningen av våra gemensamma livsmiljöer. Genom utlysningen **VERKET** vill ArkDes och Ulricehamns kommun skapa tid och utrymme att utforska nya värden i tillsynes förbrukade resurser. Utlysningen syftar till att ge såväl Ulricehamn, som andra kommuner med ökade kapacitetsbehov av reningsverk och andra tekniska anläggningar, verktyg och kunskap för en långsiktigt hållbar planering och förvaltning av befintliga resurser.

Geografi: Ulricehamns reningsverk

Ulricehamn har 25 000 invånare och ligger i Västergötland, mellan Borås och Jönköping. Ulricehamn har historiskt utvecklats som handelsstad med en småskalig textilproduktion. Stadens geografiska läge på sluttningen ned mot sjön Åsunden har skapat ett stadslandskap med smala gränder och byggnader som löper ner mot vattnet från de tvärgående större gatorna. Stadskärnan omfattas av riksintresse för kulturmiljövården med sitt medeltida gatunät, medeltida kyrka och rådhus från 1789 samt bebyggelse i mindre skala från 1700- och 1800-talen. Villabebyggelsen från sekelskiftet 1900 följer terrängen uppåt från sjön. Stadens centrala gågata och den numera nedlagda järnvägen längs sjön har historiskt bidragit till att sjökanten utgjort stadens baksida. Banvallen är idag ett bilfritt stråk för promenad och cykel som sträcker sig från centrala Ulricehamn till flera av kommunens kransorter.

I fokus för projektet finns området Fiskebacken och mer specifikt Ulricehamns reningsverk, byggt 1955. Anläggningen har uppgraderats genom åren men ökande invånarantal och ökade krav på rening gör det ohållbart att fortsätta utveckla anläggningen.

Fiskebacken

Fiskebacken går ut som en halvmåne i Åsunden. Med sin direkta närhet till sjön har området potential att erbjuda både dagvattenhantering och stärkta möjligheter för rekreation. Längs strandkanten finns ett promenadstråk och det pågår olika båtverksamheter. Nuvarande markanvändning bidrar dock till att Fiskebacken i stor utsträckning är låst för allmänheten.

Kommunens planprogram för området från 2017 pekar ut en ändring av markanvändningen, från dagens industriområde till ett bostadsområde där rekreation, verksamheter, kultur och kopplingen till Åsunden kan samspela på ett intressant sätt. Visionen är att skapa ett område där båtar, fotgängare och cyklister har företräde. Utvecklingen är beroende av reningsverkets flytt och den största utvecklingen inom området beräknas ske först efter flytt 2030. Marken är kommunalt ägd och kommunens tidigare plan har utgått från att nuvarande reningsverk rivs. Tidplanen ger goda förutsättningar för att utforska metoder för en långsiktigt hållbar gestaltning av området.

Ulricehamns reningsverk

Reningsverket i Fiskebacken består bland annat av röt-kammare, gasklocka och flockningsbassänger. Flockningsbassängerna i betong är delvis upphöjda ovan mark och korsas av spångar i metall för passage och kontroll av förloppet. Röt-kammarens cylinderformade fasad är inklädd i röd plåt. På sina håll skymtas gult tegel och längs röt-kammarens takfot löper fönsterband. Gasklockan, intill röt-kammaren är i stål som med tiden fått en rödbrun rostfärg. Övriga byggnader på området är i varierad skala och klädda med röd träpanel.

Uppgift och process

För att på bästa sätt ta vara på reningsverkets byggda strukturer och närområde behöver utforskande strategier tillämpas för att hitta metoder och modiga gestaltningsförslag. Ett tvärdisciplinärt team kommer att få i uppdrag att genom praktisk forskning inventera, analysera och ta fram en förvaltningsplan innehållande strategi, metod och gestaltningsförslag för hur reningsverkets strukturer och närområde kan omhändertas och förvaltas för att bli en resurs när området går från stängt verksamhetsområde till allmän plats.

Teamet ska vara på plats i Ulricehamn under delar av projekttiden och kommer tillsammans med kommunens projektgrupp och projektledare på ArkDes överens om en tidplan. Vid dessa tillfällen tillhandahålls en fysisk arbetsplats. Teamet kommer att få tillgång till relevanta underlag, utredningar samt lokala nätverk. Till projektet knyts även en sakkunniggrupp bestående av relevanta praktiker och forskare som kommer att fungera som stöd för teamet och kommunen under hela det praktiska forskningsprojektets gång.

Projektet innefattar två faser:

Fas 1: Inventering

Teamet genomför en inventering av reningsverket och dess närområdes materiella och immateriella värden. Inventeringen kan innefatta resurser som kunskap, erfarenheter, material, relationer och flöden. Inventeringen ska ge en bild av hur reningsverkets strukturer kan utvecklas och förvaltas på ett kreativt sätt över tid. Inventeringen ska vara tvärdisciplinär, det vill säga bestå av och integrera metoder, kunskaper och perspektiv från olika kunskapsområden.

Delleverans 1 – Inventering

- Inventeringen dokumenteras och sammanfattas. Inlämnat material ska redogöra för metoder, resultat samt vilka slutsatser som extraheras. Inlämnat material ska utformas för att möjliggöra kunskapsspridning och förankring även utanför projektgruppen och kommunen. Skisser, modeller eller andra fysiska objekt kan med fördel vara del av leveransen.
- Teamet förbereder även en presentation av inventeringen och vilka slutsatser som teamet extraherar ifrån den. Under presentationen deltar sakkunniga samt representanter från Ulricehamns kommun och ArkDes.

Fas 2: Förvaltningsplan

Teamet tar fram en förvaltningsplan som bygger på inventeringen. Planen ska innehålla strategi, metod och gestaltningsförslag för hur reningsverkets strukturer och dess närområde kan utvecklas och förvaltas för att bli en resurs när Fiskebacken går från stängt verksamhetsområde till allmän plats. Planen ska föreslå ett antal nyckelhändelser och prototyp/er som en föreslagen förändring av den fysiska miljön. Planen ska också beskriva hur och av vem nyckelhändelserna kan genomföras. Planen ska skapa förutsättningar för kommunen att långsiktigt förvalta och bära innehållet.

Delleverans 2 – Förvaltningsplan

- Inlämnad förvaltningsplan ska utformas för att möjliggöra kunskapsspridning och förankring även utanför projektgruppen och kommunen. Skisser, modeller eller andra fysiska objekt kan med fördel vara en del av leveransen.
- Teamet förbereder även en presentation av förvaltningsplanen innehållande strategier, metoder och gestaltningsförslag. Under presentationen deltar sakkunniga samt representanter från Ulricehamns kommun och ArkDes.

Vid varje delleverans kommer teamet att ombesvara på ett antal frågor som syftar till dokumentation, reflektion och kunskapsutvinning ur projektet.

Förutsättningar

Projektid

2024-09-30- 2025-02-14

Tidplan

- Utlysning: 25 juni – 30 augusti
- Tillkännagivande: 16 september
- Digitalt uppstartsmöte: 30 september
- Obligatoriskt platsbesök: 17 oktober
- Delleverans 1 – inventering: 18 november
- Delleverans 2 – förvaltningsplan: 10 februari

Arvode

Teamet kommer att erhålla ett forskningsbidrag om 700 000 SEK. Halva bidraget utbetalas vid projektstart, halva vid projektets avslutande. Bidraget innefattar arvode, samtliga resor och andra omkostnader.

Ansökan och urval

ArkDes och Ulricehamn kommun söker ett engagerat och kreativt tvärdisciplinärt team för att utforska hur tillsynes föråldrade resurser kan omhändertas och förvaltas för att bli en resurs när Fiskebacken går från stängt verksamhetsområde till allmän plats.

Krav för deltagande:

- Teamet består av minst 3 max 5 personer från minst två olika discipliner.
- Teamets medlemmar kommer från minst två olika arbetsplatser.
- Minst en av teamets medlemmar ska vara arkitekt, designer eller ha snarlik gestaltningskompetens. Övriga teammedlemmar kan ha andra kompetenser såsom stadsplanering, miljövetenskap, byggnadsteknik, samhällsvetenskap eller andra relevanta områden.
- I teamet ska det finnas minst en person med dokumenterad erfarenhet av att genomföra processer med många intressenter och behovsägare. Teamet behöver kunna arbeta lyhört gentemot kommun och samarbeta med medborgare, lokala aktörer samt med tjänstepersoner.
- Teamet ska vara på plats i kommunen under delar av projekttiden.
- Teamet ska kunna fakturera via F-skattsedel.

Det är meriterande om teamet har erfarenhet av att:

- Arbeta utforskande, plats specifikt, inkluderande och tvärdisciplinärt.
- Arbeta med innovation, adaptiv återanvändning och spekulativ gestaltning.
- Arbeta med materialförädling, har bebyggelseantikvarisk kompetens eller erfarenhet av landskapsgestaltning.

ArkDes uppmuntrar team som präglas av en mångfald av perspektiv och erfarenheter.

Ansökningsprocess:

Utlysningen öppnar: 2024-06-25

Sista ansökningsdag: 2024-08-30

Bedömning

Val av team kommer att göras av en bedömningsgrupp bestående av representanter från ArkDes och Ulricehamns kommun. Val kommer att ske genom en sammanvägd bedömning av följande kriterier:

Potential

- Potential i teoretiska och praktiska utgångspunkter.
- Potential att resultatet bidrar till nya processer, metoder och kunskap.
- Potential till att lärdomar och resultat kan tas vidare och spridas efter avslutat projekt.

Aktörer

- Teamets sammansättning gällande relevant tvärdisciplinär kunskap.
- Teamets potential att driva utforskande gestaltningsprocesser.

Genomförbarhet

- Relevans och potential i beskrivning av metod och praktik i förhållande till projektets innehåll och omfattning.
- Förmåga att genomföra kommunikationsinsatser samt dokumentera genomförande och projektresultat.

Beslutet om att bevilja eller avslå en ansökan kan inte överklagas. Enskilda motiveringar lämnas inte.

Ansökan

Ansökan ska vara ArkDes tillhanda senast den 2024-08-30 kl. 23:59. Den ska skrivas på svenska eller skandinaviska och skickas digitalt till hej.thinktank@arkdes.se. Ansökan skickas som en samlad PDF. Inskickat material får ej överskrida 10 A4-sidor. Material som överskrider 10 A4-sidor kommer ej att ingå i bedömningen. Filstorleken får inte överstiga 10 MB.

Ansökan ska innehålla följande:

1. Introduktion

Kort inledning där teamet beskriver anledning till ansökan, hur teamet vill ta sig an det praktiska forskningsprojektet och vilken möjlighet teamet har att arbeta på plats.

2. Teamet

Beskrivning av teamets sammansättning och gemensamma kompetenser. Ange huvudkontaktperson.

3. Genomförande

Beskrivning av de metoder och praktiker samt frågeställningar/ perspektiv som teamet är intresserade av att utforska.

4. Dokumentation

Beskrivning av hur teamet ämnar dokumentera sin process.

5. Lärande

Beskrivning av vilken kunskap teamet vill få möjlighet att inhämta och vidareutveckla under projekttiden samt hur denna ska spridas.

6. Utgångspunkter

Beskrivning av teamets teoretiska och praktiska utgångspunkter. En kort beskrivning och omvärldsanalys av tre praktiska, undersökande eller forskningsbaserade referensprojekt som teamet hämtar kunskap ifrån och/ eller bygger vidare på. Projekten kan ha genomförts av teamets medlemmar eller av andra utomstående praktiker eller forskare. Länk till projektrapporter, filmer eller annat material kan infogas om de kompletteras med beskrivande text.

7. CV

Kortfattade CV:n i punktform.

8. Kontaktuppgifter

Ange företagsnamn, kontaktperson, e-post, telefonnummer och organisationsnummer.

Till ansökan bifogas högupplösta bilder på teamets medlemmar, gärna en gruppbild. Bilderna som bifogas ingår inte i de 10 MB. Bilderna ska kunna användas av ArkDes och Ulricehamns kommun i kommunikationssyfte. Ange fotograf.

Ägande, nyttjande- och upphovsrätt

ArkDes och Ulricehamns kommun innehar den materiella äganderätten till resultat av utlysningen, och har rätt att använda förslag som underlag i det fortsatta arbetet. Förslagsställare innehar upphovsrätten och behåller nyttjanderätten till sina förslag. Förslagsställare äger ej rätt att publicera eller på annat sätt offentliggöra sitt förslag utan godkännande av arrangören.

Kontakt

Frågor ställs till hej.thinktank@arkdes.se.

Uppdatering publiceras på www.arkdes.se/utlysningar/verket

